

**АНАЛИЗА СТАЊА ПОЉОПРИВРЕДЕ И
РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛ ПОЉОПРИВРЕДЕ НА ЧУКАРИЦИ**

Према подацима Републичког завода за статистику, на Чукарици се налази укупно 2.959 хектара коришћеног пољопривредног земљишта, од чега оранице и баште обухватају 2.358 хектара (79,69%), воћњаци и виногради 135 хектара (4,56 %), ливаде и пашњаци 398 хектара (13,45%), окућнице 63 хектара (2,13%), расадници 3 хектара (0,1%) и остало земљиште 2 хектара (0,07%).

Засејано је укупно 2.358 хектара обрадиве пољопривредне површине. На највећем делу посејано је жито (1.971 ха или 83,59%), затим следи крмно биље (177 ха или 7,51%), индустријско биље (150 ха или 6,36%), бостан и јагоде (15 ха или 0,67%), а тек на малој површини кромпир и украсно биље (по 3 ха или 0,13%) и махунарке (2 ха или 0,08%).

општина	ПГ	оранице и баште (ха)										
		укупно	жита	махунарке	кромпир	шећер. репа	индустр. биље	поврће, бостан, јагоде	цвеће, украсно биље	крмно биље	остали усеви	угари
Чукарица	986	2358	1971	2	3	/	150	15	3	177	1	36

Табела 1. Оранице и баште

Скоро половину укупне количине посејаног жита чини кукуруз (862 ха или 43,73%), следе пшеница и крупник (740 ха или 37,54%), јечам (212 ха или 10,76%) и овас (118 ха или 5,99%).

општина	ПГ	жита (ха)						
		укупно	пшеница и крупник	раж	јечам	овас	кукуруз за зрно	остала жита за зрно
Чукарица	852	1971	740	14	212	118	862	25

Табела 2. Површине под житима

Од крмног биља највише се сеју детелина (108 ха или 61,01%) и луцерка (58 ха или 32,77%).

општина	ПГ	крмно биље (ха)						
		укупно	мешавина трава	кукуруз за силажу	детелина	луцерка	остало биље које се жање зелено	остало коренасто и зељасто биље
Чукарица	232	177	9	/	108	58	1	1

Табела 3. Површине под крмним биљем

Од индустријског биља сеју се сунцокрет (85 ха или 56,67%), уљана репица (35 ха или 23,33%) и соја (30 ха или 20%).

општина	ПГ	индустријско биље (ха)							
		укупно	дуван	хмељ	уљана репица	сунцокрет	соја	лековито и ароматично биље	остало инд. биље
Чукарица	33	150	/	/	35	85	30	/	/

Табела 4. Површине под индустријским биљем

Што се воћарства тиче, овом граном се бави 417 пољопривредних газдинстава и то на укупној површини од 120 хектара, а виноградарством 53 газдинства на 15 хектара. Интересантно је напоменути да највећи део површине под воћем (83,33%) заузимају екстензивни (традиционални) воћњаци, док се на само 16,67% површине простиру плантажни воћњаци (стални засади у којима се редовно примењују савремене агротехничке мере и у којима је могућа механизована обрада). У виноградарству се гаје искључиво винске сорте и сорте за јело, док се сорте за вино са географским пореклом уопште не узгајају.

општина	ПГ	воћњаци (ха)			ПГ	виногради (ха)			
		укупно	плантажни	екстензивни		укупно	сорте за вино са геогр. пор.	остале вин. сорте	сорте за јело
Чукарица	417	120	20	100	53	15	/	12	3

Табела 5. Воћњаци и виногради

Када је производња воћа у питању, шљива је најзаступљеније коштичаво воће (41,67%), следе кајсије са 12,5% и вишње са 5%. У групи јабучастог воћа јабукe партиципирају са 10%, а крушке са 9,17%, док је најмање заступљено језгрasto воће - ораси (8,33%) и лешник (3,33%).

општина	ПГ	воћне врсте (ха)												
		укупно	јабукe	крушке	брескве	кајсије	вишње	шљиве	ораси	лешник	остало	малине	купине	остало бобич. воће
Чукарица	417	120	12	11	3	15	6	50	10	4	8	/	/	1

Табела 6. Површине под воћним врстама

Укупна површина обрадивог земљишта која се наводњава износи 18 хектара (0,61%). Од тог земљишта 68,3% се наводњава површински, 11,7% орошавањем и 20% кап по кап. Главни

извор воде за наводњавање јесу површинске воде које се налазе ван пољопривредног газдинства (34,10%), вода из водовода (27,8%) и подземне воде на пољопривредном газдинству (23,4%).

општина	начин наводњавања (%)			главни извор воде за наводњавање (%)				
	површински	орошавањем	кап по кап	подземне воде на ПГ	површинске воде на ПГ	површинске воде ван ПГ	вода из водовода	остали извори
Чукарица	68,3	11,7	20,0	23,4	7,8	34,1	27,8	6,8

Табела 7. Начини наводњавања и главни извори воде за наводњавање

Значај сточарске производње на територији општине Чукарица се огледа пре свега кроз производњу сточарских производа који служе за исхрану становништва (јаја, мед и млеко), а делимично и као основа за прехранбену индустрију.

општина	говеда		свиње		овце		козе
	укупно	од тога: краве	укупно	од тога: крмаче	укупно	од тога: овце за приплод	
Чукарица	249	129	2803	233	1179	839	462

Табела 8. Број говеда, свиња, оваца и коза

Живинарство представља профитабилну активност за становнике општине Чукарица, који у највећем броју гаје кокошке, како за сопствене потребе тако и за продају, док пчеларство представља малу, али све атрактивнију делатност, те је број кошница пчела у константном порасту.

општина	коњи	кокоши	ћурке	патке	гуске	остала живина	кошнице пчела
Чукарица	33	23264	504	270	101	566	2097

Табела 9. Број коња и живине по врстама и број кошница пчела

Број трактора, комбајна и прикључне механизације јесте показатељ развијености пољопривредне производње, а низак ниво опремљености газдинстава механизацијом представља лимитирајући фактор за развој пољопривреде. Подаци показују да је на нашој општини 97,41% једноосовинских, односно 98,43% двоосовинских трактора старије од десет година, док је застарелост комбајна стопостотна.

општина	једноосовински трактори			двоосовински трактори			комбајни		
	ПГ	власити		ПГ	власити		ПГ	власити	
		укупно	старији од 10 год.		укупно	старији од 10 год.		укупно	старији од 10 год.
Чукарица	224	232	226	638	699	688	34	34	34

Табела 10. Трактори и комбајни

На општини Чукарица регистровано је 1.326 пољопривредних газдинстава, при чему доминирају газдинства са малим бројем чланова - од једног до два лица, а носиоци су претежно мушкарци (84,64%).

општина	укупно	1 - 2 лица	3 - 4 лица	5 - 6 лица	7 и више
Чукарица	1326	1 065	230	28	3

Табела 11. Газдинства према броју чланова и стално запослених на газдинству

Без обзира што има релативно велике површине плодног пољопривредног земљишта и повољне природне услове за бављење пољопривредом, општина Чукарица има веома мали проценат становништва које се бави искључиво пољопривредном производњом. Производња се обавља на уситњеним поседима, екстензивно, мешовита је, ситноробна и највећим делом усмерена на задовољавање сопствених потреба, а мањим на потребе тржишта. Производни вишкови се пласирају на локалним зеленим пијацама или се, у незнатним количинама, откупљују од стране већих прерађивача. Производи нису прилагођени тржишним захтевима, асортиман производње је преширок и условљава мале количине производа. Највећи број земљорадника поседује застарелу пољопривредну механизацију и слабо примењује савремена технолошка решења.

Као резултат наведеног, просечног пољопривредног произвођача у општини Чукарица карактерише лоша организација производње, недовољна стручност, неискуство у приступу тржишту репроматеријала и пољопривредних производа, застарелост механизације, неповољна старосна структура чланова газдинства и одсуство удруживања, због чега и није у способности да организује савремену, тржишно оријентисану, конкурентну и профитабилну производњу.

Иако аграрну политику дефинише ресорно Министарство, логично је да општина, као сервис грађана и прва степеница државне управе, заузме важно место у развоју пољопривреде на локалном нивоу. Стога би развојне потенцијале пољопривредне производње на територији општине Чукарица требало усмерити у следећем правцу:

Едукација пољопривредних произвођача. Обзиром да највећи број пољопривредника са Чукарице није школован за бављење пољопривредом, већ поседује само радно искуство из пољопривредне праксе, потребно је организовати обуке и стручне екскурзије како би се пољопривредници упознали са економиком и организацијом пољопривредних имања и

стандардима ЕУ у пољопривредној производњи. Такође је неопходно пољопривредне произвођаче упознати са Стратегијом развоја пољопривреде Града Београда и Републике Србије и омогућити им појединачан рад са стручним лицима.

Организовање органске пољопривредне производње. Органска производња је заснована на принципима агроекологије, законски је регулисана и укључује контролу и сертификацију производње и производа. То је производња која настоји да унапреди пољопривреду лишавајући је свих састојака који су штетни по човека и природну околину. Овај облик производње у нашој земљи још увек није развијен, а требао би да буде, обзиром да је веома профитабилан и тражен на иностраном тржишту. Иако се тренутно занемарљив број произвођача бави сертификованом органском производњом, она је потенцијално средство за подизање животног стандарда пољопривредног становништва, те би могућност преоријентације на производњу органских производа требало пажљиво размотрити. У том смислу неопходно је организовати едукацију произвођача, као и промоцију производа органског порекла који потичу са наше општине.

Осавремењавање механизације. Важан услов повећања продуктивности у пољопривредној производњи јесте набавка нове и савремене механизације. Због застареле механизације, ратари годишње изгубе у жетви 5%, док су губици у развијеним земљама мањи од 1%. Обнова механизације је спора и скупа, па би акценат требало ставити на подстицаје Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и на субвенционисане кредите које ресорно Министарство обезбеђује у сарадњи са комерцијалним банкама.

Преумеравање на економски исплативију пољопривредну производњу. Као што је већ речено, пољопривредна производња на општини Чукарица је мешовита („сваштарска“), а то је резултат вишедеценијске неадекватне аграрне политике. Пољопривреднике је, на првом месту, потребно усмерити на производњу оних култура за чији узгој постоје најповољнији природни услови. Обзиром да престројавање производње носи са собом извесне ризике, пожељно је осигурати повезаност са потенцијалним купцима/прерађивачима.

Продужење сезоне гајења воћа и поврћа. На територији општине Чукарица постоји укупно шест стакленика и педесет пластеника. Најважнији фактор продужења сезоне јесте постављање ових објеката у чему се такође треба ослонити на субвенције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Стандардизација пољопривредно-прехрамбених производа. Велика загађеност хране довела је до пораста значаја стандарда производње, а у циљу испоруке производа који испуњавају одговарајуће прописе. Прилагођавање производње актуелним стандардима осигурава произвођачима добру позицију на домаћем и страном тржишту. Такође је неопходан и надзор над хемијским третирањем земљишта и производа, обзиром да су такве активности у нашој земљи ван сваке контроле, а имајући у виду да не постоји хемијско средство за заштиту биља које није неотровно за човека. Спровођење адекватне кампање, оријентисане на примену еколошких препарата, могло би да буде решење овог проблема.

Техничка помоћ пољопривредним произвођачима. Обзиром да је уочено да пољопривредна газдинства са територије наше општине у веома малој мери користе субвенције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Канцеларија за локални економски развој покренула је акцију упознавања са актуелним конкурсима. У првом кварталу 2017. године општинска управа је испратила “Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Београда за 2017. годину”, те је на адресе носиоца регистрованих пољопривредних газдинстава послала обавештења о објављивању Јавних позива за доделу подстицајних средстава у области воћарства и повртарства, сточарства, пчеларства и пољопривредне механизације. Подстицајна средства су била предвиђена за набавку и постављање опреме за пчеларство (у износу до 65.000,00 динара), противградних мрежа, система за наводњавање и пластеника (до 1.600.000,00 динара), куповину стеоних јуница (до 300.000,00 динара) и трактора (до 1.300.000,00 динара). Заинтересовани пољопривредни произвођачи су информисани о условима за подношење пријава, неопходној документацији, критеријумима рангирања, обавезама које настају у случају добијања субвенција, процедури исплате средстава, као и о начину и роковима подношења пријава. Такође им је омогућено преузимање свих образаца и пружена им је стручна помоћ приликом попуњавања пријава.

	воћарство и повртарство	сточарство	пчеларство	пољопривредна механизација
прихваћене пријаве	2	0	7	1
прихваћене пријаве (испод црте)	0	0	25	2
одбијене пријаве	4	1	20	2
повучене пријаве	2	0	0	0

Табела 12. Резултати Јавних позива за доделу подстицајних средстава града Београда

Канцеларија за економски развој је промовисала и субвенције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, тако што је информисала пољопривреднике о актуелним јавним позивима (непосредним контактом и електронским путем) и пружала им помоћ приликом прикупљања документације. Ресорно Министарство је за подстицаје у пољопривредној производњи определило новчана средства у следећем износу:

- до 55.000.000,00 динара - за органску сточарску производњу;
- до 12.500.000,00 динара - за оснивање нових задруга и инвестиционе пројекте постојећих задруга;
- до 8.000.000,00 динара - за изградњу нових објеката за складиштење житарица, силоса и подних складишта, као и набавку нове опреме за објекте намењене складиштењу житарица; за изградњу хладњача и набавку нове опреме за хладњаче; за набавку опреме и машина за припрему производа за тржиште; за набавку нове опреме и изградњу објекта за смештај животиња;
- до 5.000.000,00 динара - за подршку инвестицијама у прераду и маркетинг воћа, поврћа, меса, млека, грожђа и производа рибарства;

- до 3.000.000,00 динара - за очување животињских генетичких ресурса; за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију; за опрему у пчеларству; за набавку нове опреме за рибњаке, као и машина за припрему производа за тржиште; за набавку нове опреме којом се штити добробит животиња; за набавку нове опреме за производњу конзумних јаја; за наводњавање; за набавку пластеника; за набавку нових прикључних машина за обраду земљишта, прихрањивање, љубрење, сетву, садњу, бербу и транспорт; за набавку опреме за заштиту биља; за набавку нове опреме за манипулацију, одлагање, сепарацију и дистрибуцију чврстог и течног стајњака; за набавку опреме за припрему и дистрибуцију сточне хране;
- до 2.500.000,00 динара - за регресирање осигурања усева и плодова;
- до 2.000.000,00 динара - за очување биљних генетичких ресурса; за подизање вишегодишњих засада воћа, винове лозе и хмеља;
- 1.800.000 динара - за набавку новог трактора;
- до 500.000,00 динара - за промотивне активности у пољопривреди; за унапређење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла; за унапређење квалитета вина и ракије
- до 136.000,00 динара - за органску биљну производњу;
- до 25.000,00 дин/грло - за квалитетна приплодна грла;
- до 10.000,00 дин/грло - за набавку квалитетног приплодног материјала;
- до 10.000,00 дин/грло - за тов јунади, свиња, јагњади и јаради;
- 5.000,00 дин - за узгој телади за тов;
- 2.000,00 дин/ха - за биљну производњу и остваривање права на регрес за љубриво;
- 720 дин/кошница - подстицај по кошници пчела.

Удруживање у задруге. Обзиром да главну производну снагу на општини Чукарица представљају мали пољопривредни произвођачи, за њих је удруживање у задруге од велике важности. Како и локална самоуправа има интерес да на њеној територији егзистирају стабилна удружења и задруге, општина Чукарица је пружила подршку задругарству и промовисала пројекат Министарства без портфеља задуженог за регионални развој и рад јавних предузећа које је издвојило 6.250.000,00 динара за формирање нових земљорадничких задруга, односно 12.500.000,00 динара за пројекте постојећих задруга.

Канцеларија за локални економски развој свакодневно пружа пољопривредницима информације и помоћ везану за реализацију програма Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, као и помоћ око регистравања пољопривредних газдинстава и појашњења везаних за добијање повластица самом регистрацијом.

Обрађивач: Одељење за друштвене
делатности и привреду
Ulijevic O.
Канцеларија за локални
економски развој
Ulijevic O.